

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1702

Articulus I. De Sponsalibus, in quantum dicunt promissionem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

ARTICULUS I.

De Sponsalibus, in quantum dicuntur
promissionem.

3. Ex data Sponsalium de futuro definitione vel descriptione sequitur, requiri ad ea, futuri matrimonii promissionem; quæ, qualis esse debeat, vel sufficiat? exponemus in seqq. Haunoldus tom. 3 de Just. tract. 9. n. 2. definit promissionem, quod sit actus liber, obligativus ex Justitia commutativa, ad aliquid alteri prestandum ex ipsius arbitrio; quæ promissio si sumatur præcisè pro actu promittentis, & antedecenter ad acceptationem promissarii, in Jure vocatur Pollicitatio; & accedente acceptatione, Promissio: Si autem huic accedat solennitas, & forma; promissio solennis, seu stipulatio. Quia tamen non desunt, qui velint, promissionem stare cum restrictione voluntatis ad solam obligationem fidelitatis (actus enim agentium non operantur ultra intentionem eorum L. cum in plures §. Locator ff. locati) ideo species obligationis in definitione posita rectius omittitur.
4. Ad omnem tamen promissionem legitimam esse necessarium animum, seu voluntatem se obligandi, communis tenet, ut videri potest apud Benedict. Pereyram in Elucidario lib. 2. Elucidat. 11. Sect. 1. n. 98. ubi ex Lessio l. 2. c. 18. n. 2. docet, eam esse spontaneam, & deliberatam fidei obligationem, factam alteri de re quæpiam bona, & possibilis; & subjungit: non fore promissionem, si fidem non obliget; Nam per hoc differt à nudo proposito; quod illa sit radix obligationis, secus istud; adeoque etiam non intimata vim habeat obligandi sub conditione, quod acceptetur; secus propositum. Nemo enim se obligat, nisi qui animum habet se obligandi, ut docet gloss in c. literaturam, de Voto, v. proponens. ex L. obligationum, ff. de Actionib. & Obligat.
5. Porro legitimum dicitur, quod fit, vel omittitur, lege approbante, vel permitte. Nam legitime factum, importat factum, & modum, ut ait Menoch. in Reg. factum legitime, de Reg. Jur. in 6.; vel, ut docet Abbas, c. consanguinei, de Re judicata, factum, Juris ordine servato. Quoniam autem contingit, eundem actum, fieri lege illum præcisè prohibente, sed non annullante, adeoque exerceri illicitè, sed

valide (ut contingit in matrimonio contracto cum impedimento solum impediendo) fieri potest, eundem actum esse simul legitimum, & illegitimum; legitimum, quia conformatur legi, quoad valorem, eum approbanti; illegitimum, quia adversatur legi præcisè illum prohibenti, non annullanti. Ex utroque enim foret simpliciter illegitimum. Cum autem plures dubitationes oriri possint circa promissionem, ad valorem sponsalium requisitam, de his in seqq. breviter dicemus.

§. I.

De Promissione Mutua.

Promissio mutua exigit Promissarii promissionem reciprocam, seu repromissionem promittenti factam, eamque vel expressam, vel tacitam, sic, ut qualibet sufficiat, teste Thom. Sanch. de matr. l. 1. d. 5. n. 1. Quæstio nunc est, an ad valorem Sponsalium requiratur promissio futuri matrimonii mutua? Responso est affirmativa: sic Joan. de Luca l. 14. p. 2. discurs. 8. n. 4. cum communi. Quia Sponsalia important obligationem voluntariam, eamque mutua, quæ non oritur nisi ex mutuo consensu, ut colligitur ex L. Stichus §. naturalis ff. de Obligat. cum Sponsalia numerentur in pactis, quæ requirunt duorum, vel plurium consensum in idem, ex L. 1. ff. de Pactis. 2. quia aliàs uni Sponsorum (qui scilicet non promissit) pro libitu liceret à Sponsalibus recedere, contra communem. 3. quia Sponsalia mutuo consensu dissolvuntur; ex c. Præerea h. t. quod non fieret, nisi mutuo consensu contracta essent. 5. quia valdè probabile est, ex eo Sponsalia in numero plurali dici, quod requirant duplicem promissionem, præferim, quod à Juris-Consultis ex cit. L. 1. vocentur repromissio, id est, promissio reciproca, seu ut notat Pereyra cit. n. 969. promissio promittenti facta. Ex hoc enim ipsi contrahentes dicuntur Sponsi, seu promissi.

§. 2.

An promissio prius obliget, quam acceptetur?

Ante resolutionem supponendum, 7. obligationem; aliam esse Naturalem, aliam Civilem; illa est, quæ oritur ex vinculo Juris naturalis, & obligat in foro Conscientiæ, licet ei Jus humanum non

non concedat actionem; ista verò, cui conceditur actio in foro externo; si autem oritur solum ex quadam honestate, & decentia, *naturalis* quidem vocari solet, sed minus propriè, nec aliud est, quàm debitum honestatis, & decentiæ; his præmissis, Resp. I. ex simplici promissione (quæ intelligimus consensum promittentis nondum acceptatum) nullam nasci obligationem *naturalem*. Ita Lessi. l. 2 de *Jusf. c. 18. d. 6. n. 38.* cum communi. Ratio est, quia nulli invito jus acquiritur; aliàs positivè nolenti *habere alterum obligatum*, posset quis naturaliter obligari.

2. Quia nemo vovens obligatur DEO, votum non acceptanti; ergo consensus meus, licet ex parte meâ sit perfectus, me non obligat naturaliter, cujus ratio est I. quia etiam promissio simplex tacitè imbibit conditionem, *si alter velit*, ut notat Gobat. cit. tr. 10. n. 21.

3. Secundò, quia ante promissionis acceptationem, nondum habetur unio voluntatum, inter promittentem & promissarium, sine qua nec fidelitas, nec Justitia obstringit; aliàs enim, qui legem, vel obligationem aliquam constituit, potestate absolutâ, & liberâ (nimirum independente ab alio) quamdiu talis manet, non posset illam licitè revocare invito altero, licet hic illum nollet habere obligatum. Cujus ulterior ratio est; quia nostri actus merè interni, adeo secreti sunt, ut nec ab Angelis naturaliter cognosci possint; nobis non volentibus, ac (ut in tractatu de Angelis probavi) nobis non manifestantibus immisione specierum ei, cui notas volumus; ergo quamdiu subsunt huic naturali secreto, sunt sub pleno dominio nostro, non tantum, ut possimus eos liberè occultare, vel revelare; sed etiam sine ulla Injustitiâ, vel violatâ fidei notâ, retractare absque ulla alterius voluntate (hoc enim exigit plenum dominium) ac sic nullam pariunt eo ipso Justitiæ, vel fidelitatis obligationem; ergo.

4. Confirmatur; quia *Jus activum* (nimirum strictæ Justitiæ) est facultas legitima percipiendi formaliter, & directè commodum libertatis propriæ ex usu alicujus rei, ut aliàs docui in Theolog. de *Jur. & Jusf. q. 1. a. 1.* hæc autem nulli acquiritur invito. Nam eo titulo dicitur facultas legitima, quòd sit munita fa-

vore legis, aut pacti legitimi; qui autem talem favorem, vel nescit, vel non vult, Jus non acquirit, ut patet ex plurimis exemplis, *heredis, hereditatem respuentis; vel, legatarii legatum non acceptantis* &c. Nam Jus activum adversus eum, qui ex Justitia obligatur, fundatur in illius voluntate, qui dicitur habere tale Jus. Obligatio enim Justitiæ ex conceptu suo promensura habet voluntatem alterius, in commodum suæ libertatis alterum obligantis juxta favorem legis, aut pacti legitimi, quo illi jus constitutum est: ergò ante voluntatum unionem, atq; adeò ante promissionis acceptationem, Promissarius ex natura rei nullum jus acquireret exigendi promissum, nec promittens obligationem præstandi debitum.

R. 2. Ex simplici promissione nullam quoque nasci obligationem *Civilem*. Nam pacto nudo non conceditur actio Jure Civili, sed tantum exceptio, ut dicitur L. *Juris gentium* §. *sed cum nulla ff. de pactis.* & L. 10. C. *eodem*; ergo à fortiori, nec simplici promissioni, quæ est quid inferius pacto nudo. Sed nec in Jure Canonico habetur, quòd promissioni simplici concedatur actio. Et ideò, quamvis Episcopo (in c. *si tibi absentis, de Præbend. in 6.*) prohibetur sit, post beneficium absentis collatum, pœnitere, vel illud conferre alteri ante collatarii resolutionem; restrictio tamen potestatis non est ex jure acquisito Promissario ante acceptationem (ut rectè notat Flamin. de *Resign. benefic. l. 10. q. 8. à n. 5.* Sanch. l. 1. d. 7. de *matr. n. 20.* & l. 3. D. 36. n. 4.) Sed ex mera dispositione Juris, eò, quòd Episcopus conferat beneficium ex necessitate, cum sibi retinere non possit; & collatione semel factâ jam functus sit officio suo, sic Gonzalez ad 8. *Regul. Cancell. gloss. 26. n. 14.* Covar. l. 3 *Variarum c. 16. n. 1.* apud Barbof. in cit. c. *si tibi absentis.*

Pro his, quæ sunt in contrarium, not. I. quando l. 10. ff. de *Donat.* dicitur: donatario non acquiri dominium rei donatæ, licet apud eum sit, si nescit donatam esse, nisi eâ mente servo data sit, ut statim ejus fiat: potius confirmati, quàm impugnari dicta. Ex hoc enim habetur, donatione, quantumvis ex parte donantis perfectâ, rem donatam non transire in dominium donatarii ignorantis, nisi ejus loco servus acceptet, qui etiam, inscio domino, ei acqui-

acquirere potest, ut colligitur ex l. 4 de Pollicit. ibi: *cum non appareat mutata esse domini voluntas*, cuius loco servus acceptare potest, ut dictum est. Not. 2. Concedi, Fidelitatem obligare ad præstanda facta conformia verbis, seu promissioni, quando promittentis consensus perfectus est, *unione utriusque voluntatis*, ut exposui n. 8. non autem, quando perfectus est solum ex parte promittentis; alias obligaret me illi, qui non vult me sibi obligatum, adeoque etiam invito jus nasceretur.

12. Not. 3. Cum dicimus: *obligationem non nasci ex promissione, nisi accedat ejus acceptatio*, debere intelligi de acceptatione, vel ipsius Promissarii, vel alterius, qui ejus nomine aut stipulari, aut acceptare legitime potest. Hinc, quando l. 3 ff. de Pollicit. dicitur: *promissum, ex pollicitatione Reipubl. factum, ob honorem ab illa acceptum posse quasi debitum exigi*. Item, *omnimo teneri eum*, qui Reipubl. promisit ob incendium, ruinam: aut à *petitione repellendum*, qui rem ex pollicitatione traditam municipibus, vindicare velit; negandum esse, *nullam intervenire acceptationem*, etiam tacitam, seu *factam*, nimirum inductam dispositione Juris, ejusmodi promissiones acceptantis, seu recipientis causâ boni communis. Neque per hoc textui sit vis aliqua, quasi *pollicitatio* in significatione sua per hanc explicationem impropriaretur; Lex enim non loquitur de *pollicitatione* strictè sumpta, prout supponit pro nudo actu promittentis; sed prout conjuncta juris dispositioni; ne dicamus etiam invito, aut positivè nolenti jus acquiri.

13. Not. 4. Cum dicitur, dari quasdam pollicitationes (quas dicunt *privilegiatas*) quæ naturaliter obligant ante acceptationem (quales esse volunt illas, quæ sunt *firmate juramento, factæ Ecclesie, hospitali, vel alteri pie causæ*) dupliciter posse responderi. 1. Negando, si velint eas obligare ante *omnem* acceptationem, vel veram, vel *factam*, nimirum juris dispositione inductam, quoad effectum obligandi. 2. Negando simpliciter (quod naturaliter obligent, etiam juris privilegio) ut docet Layman in *Opere morali*, l. 3 tr. 4. c. 1. n. 3. Less. cit. n. 38. Pirhing de *Pactis* §. 1. n. 2. & Alii? Quia nec in jure naturali, nec humano, talis favor, aut vis obligandi, ante

omnem acceptationem, illis concessa reperitur.

Hinc advertendum, cum negamus promissiones juratas, ante acceptationem obligare *naturaliter*, debere intelligi non de juramento per se stante (hoc enim obligare potest, etiam non obligante promissione, sed solum in *vi Juramenti*, hoc est, Religionis, non autem in *vi promissionis*, seu Justitiæ, aut fidelitatis) sed de juramento purè accessorio promissioni, Nam, si hæc, antequam acceptetur, non obligat in *vi* promissionis, nec juramentum obligat in *vi* religionis; cum tanquam accessorium sequatur naturam sui principalis. Sic Gobat cit. n. 21. & alii communiter.

Not. 5. Ex eo, (quod debitor irrevocabiler acquirat libertatem à debito, etiam ante suam acceptationem, ex sola voluntate creditoris liberaliter condonantis) non bene sequi, Promissarium irrevocabiler acquirere jus ad promissum etiam ante suam acceptationem ex sola voluntate promittentis, liberaliter promissum offerentis; quia paritas in multis fallit. Ut enim in me jus desinat, & debitum in altero, sufficit perire unum ex constitutivis juris; ut autem mihi *jus acquiratur*, non sufficit poni unum constitutivum juris, ut per se patet.

Ex dictis Colliges 1. Promissionem simplicem (nimirum nondum acceptatam) nullam parere obligationem, vel naturalem, vel Civilem ex n. 7. Etio. adeoque non sufficere ad Sponsalia (ita Sanch. l. 7. matr. d. 6) cum sic deficiat repromissio, & voluntatum unio. Colliges 2. promissionem non acceptatam, semper licitè revocari posse, quamdiu talis manet, esto firmata sit juramento, promissioni accessorio; cum id nec naturali, nec humano jure prohibeatur. Castropal. cit. d. 1. de Sponsal. p. 3. n. 2. & sequitur ex dictis.

Dices tamen: ut jure Canonico (cui in materia Sponsalium, & matrimonii standum est) promissio alteri facta obliget, acceptatio non requiritur, ut patet ex c. *Veniens* 5. *Qui Clerici, vel vocentes Ec. ubi promissio, absenti facta, valida statuitur, quin ulla mentio acceptationis fiat.* Sed Resp. in illo casu acceptationem esse factam per interpositam personam, quæ mandatum habuit, ut testatur ibidem Gloss. in *V. promisit*, ubi noranter addit, *aliàs*

aliquid nihil esset, si scilicet nec per alium promissio absentis facta, foret acceptata: Licet autem in textu *hujus* mentio non fiat; tamen hoc ipso, quod jus approbet, ut validam, promissionem factam absentis, denotare voluit, absentis nomine alium acceptasse; cum ex nullo contractu obligatio oriri possit, nisi ex mutuo consensu, ut colligitur ex L. 1. ff. de Pactis. §. in his, Instit. de Empt. & Vendit. L. contractus C. de Fide Instrument. L. 2. ff. de Actio. & Obligat. & per Barbof. in cit. c. Veniens n. 3. promissio absentis facta, nullo pro eo acceptante, sit revocabilis in utroque foro ante acceptationem.

18. Dices, 2. promissio matrimonii facta *infanti*, revocari non potest, quousque infans veniat ad ætatem, in qua sit aptus acceptando, vel rejiciendo, quod sibi promissum est, argum. L. Jubemus. C. de Emancip. liber. Sed Resp. Negando Ant. ita Coniach. D. 22. d. 6. n. 36. contra Sanch. de matr. l. 1. D. 6. n. 27. Nec urget paritas ab Emancipatione. Hæc enim liberat filium ab obligatione, quam fundat in illo jus, concessum parenti ex privilegio juris positivi, cui pater, etiam invito filio, renunciare potest: ac promissio non inducit obligationem ex aliquo, quod soli promittenti liberum est. Plus enim ad acquirendum, quam amittendum jus, requiritur, ut dictum est n. 15.

§. 3.

An, acceptans promissionem matrimonii, hoc ipso tacite repromittat?

19. Affirmativam sequitur Basilus Pontius l. 12. de Sponsal. c. 4. n. 2. & 10. sed negativa probabilior est, quam tenet Sanch. l. 1. D. 5. Castropal. d. 1. de Sponsal. p. 3. n. 8. de Luca l. 1. q. 2. decision. Rotæ, discursu 8. n. 4. & alii. Quia acceptatio promissionis absolutæ, ac merè liberalis, nec tacite est repromissio, seu reciproca promissio promittenti facta; ut manifestum est in acceptatione donationis, legati &c. 2. Quia in dato casu puella non acceptat matrimonium absolutè contrahendum, sed tantum datam fidem, seu promissionem sibi factam de matrimonio contrahendo, si ipsa voluerit; hæc autem datæ fidei acceptatio nullo modo est repromissio; quia certum est, quod longè diversa sint, absolutè

acceptare fidem datam de matrimonio contrahendo, cum acceptans voluerit; & acceptare matrimonium absolutè contrahendum: ergo ex vi primæ acceptationis non inferitur repromissio matrimonii, per promittentem fidem datam oblata.

Hinc sequitur 1. negandum esse, quod 20. omnis promissio futuri matrimonii, naturâ suâ, sit *conditionalis*, aut necessariò respectiva ad repromissionem contrahendi absolutè matrimonii, licet sit acceptatio datæ fidei, præstandi futuro tempore contractum, si alteri placuerit; & ideo ea promissio fieri potest citra onus impositum promissario, solâ intentione se, non alterum, gravandi, ut etiam tenet Pereyra cit. l. 3. n. 665. Sequitur 2. contra Pontium rectè negari, omnem promissionem matrimonii futuri, esse naturâ suâ *essentialiter alligatam* repromissioni futuri matrimonii, *tanquam conditioni*. 1. quia non est de natura promissionis, ut sic, prout dictum est. 2. quia nec est de natura promissionis futuri matrimonii, esse *promissionem per modum contractus onerosi*; quid enim prohibet, eam esse *purè liberalem*, & *absolutam*? & acceptari ut talem à promissario, quatenus est in sui favorem, habere alterum sibi obligatum, relicto sibi tempore deliberandi, quid expediat? an contractæ ab altero obligationis executionem urgere? an obligationem remittere?

Hinc, esto transmittatur, quod, si viro 21. dicente: *accipio te in meam uxorem*, mulier respondeat: *placet mihi*, vel *accepto*, hæc acceptatio sit saltem tacita repromissio matrimonii de præsentibus; negatur tamen, quod si viro dicente: *accipiam te in meam uxorem*, mulier respondeat: *placet mihi*, vel *accepto tuam promissionem*, hæc acceptatio sit, saltem tacita repromissio matrimonii de futuro, si loquatur de promissione pura, & merè liberali. Nam, quando vir dicit: *accipio te in meam uxorem*, vir per actualem suam promissionem (quantum est ex se) intendit mulieri constituere *jus in re*, seu *reale sui corporis ad usum conjugalem*; hoc autem jus mulier sine repromissione non potest acceptare. 1. quia *jus reale* in corpus viri ad usum conjugalem, ex solo contractu conjugali nascitur, qui non stat sine repromissione mulieris. 2. quia si mulier sine repromissione illud jus reale à viro, ex parte sua

absolutè oblatum, acceptaret, quin & ipsa repromitteret, acceptaret jus reale ad copulam *cum non suo*: at in secundo casu, vir per actualem suam promissionem non intendit mulieri constituere *ius in re*, seu *reale in suo corpore ad usum conjugalem*, sed tantum *ius ad rem*, seu *personale*, consequenter constituit solum in se obligationem, si mulier voluerit, ipsi futuro tempore constituendi jus in re, seu reale ad usum conjugalem. Certum autem est, quòd acceptans jus ad rem, seu personale, ab altero exigendi futuro tempore celebrationem contractus, acceptando tale jus se non obliget ad contrahendum. Nam Emphyteuta, pretio volens alienare rem Emphyteuticam, obligatus est illam, præ alio, vendere Domino directo, si hic velit; quin per hoc Dominus directus obligatus maneat ad eam emendam; vel, quin acceptando illud jus in Emphyteutam, etiam tacitè repromittat emptionem de futuro.

22. Et quamvis in tali promissione agatur de matrimonio *in futurum contrahendo*, non tamen sequitur, quòd ille, qui promittit alteri matrimonium pro futuro tempore, postulet ab altero, ut secum consentiat in illud; nam licet verum sit, quòd in tali promissione agatur de *matrimonio contrahendo*; hoc ipsum tamen fieri potest, ut agatur de illo contrahendo, vel *absolutè*, vel *si mulieri placeat*. Unde, si mulier acceptet fidem datam, & consentiat in postulatum per promissionem factam secundo modo, negatur eam hoc ipso repromittere, ut patet ex ipso casu. Hinc etiam negatur, promissionem de futuro matrimonio, habere se *instar permutacionis*, ut vult Pontius; ad summum enim habet se *instar promissionis de futura permutacione*. Unde, sicut acceptans promissionem futuræ permutacionis, non absolutè consentit in permutacionem faciendam, sed solum in fidem datam de illa à promittente præstanda, si alteri placuerit; sic res se habet in acceptatione promissionis matrimonii contrahendi, si ipsi placuerit (nam aliud est *permutacio*, vel *venditio*; aliud *pactum*, seu *promissio* de permutando, vel vendendo, ut inquit Jason in *L. Bone fidei ff. de eo, quod certo loco*. apud Pyrrhum Corradum *praxi dispens. Apostol. l. 7. c. 6. n. 26.*) atqui ibi non fit *repromissio*

faciendi permutacionem etiam de futuro; ergo nec hic repromissio contrahendi matrimonium etiam de futuro.

Nec urget, quod Pontius adducit *de 23. Venditore*. Nam Venditor, etiam absolutè, sed merè gratis (nimirum liberaliter, liberalitate excludente obligationem promittendi venditionem de futuro) potest promittere futuram traditionem mercis pro pretio, sub conditione, si alteri placeat, tali pretio emere, quin alter acceptando talem promissionem, repromittat pretium se daturum, ut, si acceptet reservato jure deliberandi; ergo etiam vir merè gratis, & absolutè potest promittere futuram traditionem sui corporis sub conditione, si alteri placeat pariter suum corpus reciprocè in futurum tradere, quin alter acceptans eam promissionem, repromittat suum corpus se daturum, ut, si acceptet salvo jure deliberandi, an velit, an nolit, consentire in promissionis executionem, etiam ex parte sua complendam, secundum quod alterius promissio Promissario onerosa est. Ant. pat. non tantum in casu allato *n. 21. de Emphyteuta*; sed etiam in possidente bona retractui subiecta. Nam talis habet obligationem in casu, quo veller alienare ejusmodi bona, ut ea vendat illi, qui habet proximum jus retractus, quin habens jus retractus acceptando talem obligationem, lege vel pacto inductam, etiam tacitè repromittat, vel consentiat in emptionem, etiam de futuro; cum ei semper liberum sit (etiam positâ tali obligatione acceptatâ) illa emere, vel alteri emenda relinquere, quæ possessor eorum bonorum vendere vult.

Ex hoc sequitur 1. contra Pontium *24. cit. c. 4. n. 2.* promissionem futuri matrimonii, licet acceptatam, posse esse *non mutuanam*; quia potest dari acceptatio talis promissionis, quin illa etiam tacitè sit repromissio *ex n. 19.* Sequitur 2. contra eundem *n. 10.* ex promissione futuri matrimonii acceptata, non hoc ipso nasci Sponsalia; hæc enim exigunt promissionem mutuanam *ex n. 6.* sed ea promissio acceptata potest esse non mutua; ergo. Sequitur 3. ad Sponsalia adhuc requiri promissionem, licet viro merè liberaliter promittente, femina acceptet illam promissionem solum ex titulo, ut promittentem habeat

habeat obligatum. Nam, cum ex dictis ea promissio possit esse acceptata sine illa repromissione, sine qua non stant Sponsalia, recte sequitur, ejusmodi promissionem cum tali acceptatione non facere Sponsalia; sic Castropalaus de Sponsal. p. 5. operis moralis d. 1. p. 2. n. 12.

25. Sequitur 4. quod vir promittens futurum matrimonium, vi talis promissionis maneat obligatus, si mulier promissionem acceptet, esto hæc nec tacite repromittat, in casu, quo promissio non est respectiva, & per modum contractus onerosi, sed absoluta, & liberalis. Ita Gobat in Theol. Experim. tr. 10. n. 20. Nam promissio acceptata promittentem obligat saltem naturaliter, quando est dere licita, & possibilibi, ut constat ex cit. c. qualiter, de Pactis. ibi: *studiosè agendum est, ut ea, que promittuntur, opere compleantur.* Sequitur 5. dictam obligationem non obligare in vi Sponsalium (cum in hoc casu nulla sint) sed solum in vi contractus non onerosi; hic enim claudicare potest, seu ex tantum parte obligare, secus Sponsalia. Sequitur 6. si viro promittente futurum matrimonium sub conditione repromissionis, voluntate ad eam sic restricta, ut aliter obligatus esse nolit, mulier promissionem acceptet cum ea conditione, talem acceptationem esse saltem tacitam repromissionem, indeque confurgere Sponsalia, si cætera non desint: sic enim habetur mutua promissio fururi matrimonii.

26. Cum autem raro contingat, futurum matrimonium promitti absolute, ac merè liberaliter, sed plerumque ac regulariter sub onere repromissionis, ut rectè notat Bonacin. de matr. q. 1. p. 1. n. 7. (nisi aliunde constet de gratuita voluntate promittentis, aut is expressè significet, se purè, ac liberaliter promittere) merito præsumitur, fieri sub ea conditione voluntatem restringente, adeoque talis promissionis acceptationem esse tacitam repromissionem. In dubiis enim præsumendum est, quod communiter fit. Cæterum acceptans sine repromissione (ne censeatur promittentis animum contemere, vel jus ex acceptata illius promissione acquisitum remittere) non debet nimium promissionem differre, sed vel repromittere; vel se declarare, quod non cupiat

promissionis executionem, ut tenet communis.

§. 4.

De promissione absentis facta.

Promissionem futuri matrimonii posse 27. fieri etiam absentis, constat ex cit. c. veniens §. qui Clerici, vel vovent. Et. illam tamen semper esse revocabilem nullo acceptante, constat ex n. 8. quia sic contractus perfectus non est, consequenter ineptus, ut obligationem pariat, non revocabilem à promittente; sic Castropal. de Sponsal. d. 1. p. 3. n. 6. imò ante omnem acceptationem nec promissio dicitur, sed tantum pollicitatio ex n. 3. & constat ex L. absentis iò. ff. de Donat. his positis,

28. Quæstio est, an, ut promissio futuri matrimonii absentis facta, promittentem irrevocabiliter obliget, sufficiat, acceptari ab alio nomine absentis? Resp. si puella absentis promittatur matrimonium sub conditione repromissionis, promissionem manere revocabilem ante præstitam repromissionem, vel à puella, vel alio habente ad hoc mandatum speciale. Quia, non posita conditione, vis obligandi ex promissione conditionali suspensa manet, prout colligitur ex c. Veniens §. b. t. ubi dicitur, eum non teneri ad matrimonium perficiendum, qui in mulierem consentit, si Pater ejus suum præstaret assensum, nisi Patris voluntas postmodum accedat; cum illius consensus in alieno arbitrio non habito, sed habendo consistat. Et hoc verum est, licet alius, non habens mandatum speciale, loco absentis acceptet; quia hujus acceptatio non ponit conditionem, sub qua facta est promissio, nec etiam rarihabitionem puellæ prius, quam ei talis promissio innotescat. ut dicemus in seqq.

29. Dubitatur tamen, quid dicendum, quando puellæ absentis promittis futurum matrimonium, animo illi constituendi promissionem merè liberalem? an, si ejus loco promissionem acceptet aliquis, qui pro illa stipulari potest (ut Pater) promissio reddatur irrevocabilis, donec absens, post notitiam promissionis acceptatæ, obligationem remittat? Affirmativam sequitur Sanch. l. 1. hic d. 7. à n. 3. Resp. 1. si promissio facta sit absentis, verbis ad illam

illam directis, ex tali promissione præcisè acceptata à Parente absentis, non nasci Sponsalia, quia, cum acceptatio promissionis absolūtè stare possit sine repromissione per *n. 19.* stare potest cum defectu ejus, sine quo non habentur Sponsalia per *n. 24.*

Resp. 2. idem dicendum esse, licet in dato casu acceptet alius, qui loco absentis generaliter acceptare, vel etiam aliàs repromittere potest, nisi habeat speciale mandatum in præsentis casu; argumento *c. fin. de Procurat. in 6. ibi: Procurator non aliter censetur idoneus ad matrimonium contrahendum, quàm si ad hoc mandatum habuerit speciale.* Quia, cum Parentes, nomine liberorum absentium Sponsalia, vel matrimonia contrahunt, nec Sponsalia, nec matrimonia consurgunt, sine horum consensu, vel ratihabitione, saltem tacitâ eorum, quæ in hoc puncto eorum nomine gesta sunt, ut dicemus in seqq.

30. Dices in *c. sicut, 22. de Spons.* juramentum (consequenter promissio, cui innitebatur) habetur validum, quo quidam juravit Patri, se ducturum ejus filiam; ergo ad valorem sufficit acceptatio talis promissionis facta à parente, priùs, quàm filia (cujus nomine acceptavit) consentiat, vel acceptationem ratam habeat, licet acceptans non habeat speciale mandatum. Resp. in dato casu promissionem non esse factam puellæ, sed ejus patri directè, ut patet ex casu, ibi: *juravit patri;* consequenter solùm sequi, non esse Sponsalia contracta, ante repromissionem, vel ratihabitionem puellæ; sed tantùm obligationem respectu Patris, ex vi promissionis, patri factæ, ac ab eodem acceptatæ, quod non negamus, si pater pro suo favore tantum acceptavit; respectu puellæ verò (si acceptavit in ejus favorem) solùm sub conditione ratihabitionis securatæ.

31. Resp. 3. si dicta promissio facta est præsentis, de absente ducenda in uxorem ex mente promittentis assumpto, ut absentis notam faciat suam voluntatem, & hic stipulando, seu acceptando acquirere possit jus, seu obligationem illi, hæc acceptatione positâ, fieri omnino irrevocabilem à promittente, donec absens intellectâ stipulatione obligationem remittat, sic enim habetur adæquata causa naturalis obliga-

tionis voluntariæ, nimirum promissio legitime acceptata. vide dicenda *n. seq.*

Neque dicas: ergo jus acquiri potest, 32. etiam non volenti. Resp. posse non volenti privativè (non autem non volenti positivè, seu volenti) si consensum præter per alium, per quem jure acquirere potest; qualiter possunt omnes illi, de quibus dicemus à *n. 34.*

Resp. 4. si promissio facta sit præsentis de ducenda absente, positâ acceptatione fieri quoque irrevocabilem, absq; consensu, vel remissione illius, in cujus favorem directè acceptata est; nimirum sine consensu Parentis, si hic pro suo favore acceptavit talem promissionem, in quantum ipsi favorabile est, promittentem habere obligatum ad ducendam talem personam absentem, vel absq; consensu absentis, si promissio directè acceptata est in absentis favore. Illius enim est remittere obligationem, cui jus per acceptationem promissionis, absentis factæ, acquisitum est; acquisitum autem est ei, pro quo talis promissio legitime acceptata est. Illud tamen nota: si pater illam promissionem absentis factam pro se acceptet, in quantum sibi favorabilis est, eam sine hujus consensu irrevocabilem manere solùm, donec absens, vel expressè, vel tacitè ostendat, se nolle matrimonium cum promittente contrahendum. Hoc enim positò materia parenti promissa non amplius manet ab illo exigibilis, utpote non amplius illi possibilis. vid. Barbof. in *cit. c. sicut 22. de Sponsal. n. 5.* & apud eum Sanch. *l. 1. hic d. 7. n. 32.*

Dubitat 2. an promissio futuri matrimonii absentis facta, fiat irrevocabilis, si absentis per quemcumq; intimata innotescat, & acceptetur? Resp. probabilius negari; quia promittens non censetur absentis loqui (adeoque promittere) prout exigitur, ad eum ex pacto vel contractu obligandum, nisi per medium à se, & in eum finem assumptum, ut docet Sanch. *l. 1. hic d. 6. n. 19.* & Castropal. *de Sponsal. d. 1. p. 3. n. 4.* sed ex hoc, quòd quis promissionem, à promittente factam absentis, præcisè audiat, & absentis referat, non habetur, eum esse medium à promittente assumptum in hunc finem, ut per ipsum absentis mentem suam nuntiet; ergo.

Ex hoc colliges, si quis ultro, aliis audentibus, se resolvat, & polliceatur, se Titium ducturum in uxorem, quin per eos, tanquam medium à se assumptum, absenti loqui, aut mentem suam nuntiare intendat, adhuc promissionem ejus fore revocabilem, licet unus ex presentibus eam acceptet nomine absentis, ut puella referat, & hæc deinde acceptet; talis enim promissio, potius est locutio merè materialis.

In hac materia ulterius quæri potest, an quilibet pro altero stipulari possit, non obligando alterum, sed ei solum acquirendo jus aliquod ex alterius promissione, donatione &c. Resp. Jure Casareo non posse alterum alteri stipulari, hoc est, obligationem acquirere, seu pro eo acceptare regulariter, ut habetur §. si quis alii, & §. alteri, Instit. de inutil. stipul. Nec ad stipulandum pro altero sufficere mandatum generale, sed requiri speciale. gloss. scribi absenti. V. habueris, de Præbend. in 6. & ideo, nec fratres pro fratribus stipulari possunt; dixi regulariter. Nam quidam excipiuntur. Hinc Sanch. lib. 1. d. 7. n. 5. probabilius iudicat, matrem pro filii stipulari posse, licet illas non habeat in sua potestate. Idem de Patre pro filio, si stipuletur aliquid, dandum filio, existenti in patria potestate, modò illud dandum, sit ejus generis, ut acquiratur Patri, ut sunt bona profectitia, vel etiam si sint bona Castrensia, modò stipuletur pro filio, ut filio, vel, ut administrator legitimus: non autem tamquam pro extraneo; ita Sanch. cit.

Excipitur etiam Tutor pro pupilla, Curator pro minori, item illi, qui sunt sub aliorum potestate, ut pro his stipulari possint, filius familias pro Patre, servus pro Domino, Monachus pro Monasterio, §. si quis alii. Instit. de inutil. stipul. qui verò sui Juris sunt, non possunt acceptare loco eorum, quibus ex parte subduntur, ut famulus loco Domini, filius, sui Juris factus, loco Patris, Discipulus loco Magistri. Vid. Molinam tom. 2. de Just. iv. 2. d. 264. §. alii verò.

Posse unum pro altero sic stipulari favore pia causa, tenet communior, & verior opinio L. Cajus ff. solut. matr. ubi habetur: favore dotis posse alterum alteri stipulari, causa autem pia tantum favoris habet, quantum dos, ut docet Sanch. cit. n. 10.

Tom. IV.

Quando autem in c. quamquam, de Usuris in 6. non admittitur stipulatio pro altero in restitutione usurarum, ibi propterea constitutum est, quia non tam agebatur de favore causæ, quam de exoneratione conscientie, quod ad officium Parochi pertinet.

Dubitatur 3. an ex stipulatione ejus, qui pro altero stipulari non potest, licet non oriatur obligatio Civilis (hoc est, licet jus ei nullam concedat actionem) oriatur tamen obligatio naturalis, & in foro conscientie? quod idem est, ac quærere, an ex promissione (non acceptata ab absente) in foro conscientie confurgat obligatio implendi? 1. sententia affirmat; cujus auctores videri possunt apud Sanch. cit. n. 17. sed verior est negativa. Nam ex stipulatione invalida, non oritur obligatio etiam naturalis; ea autem stipulatio est invalida (cum ei Lex resistat, illam irritando, ut constat ex §. si quis alii. Instit. de inutil. stipul. ubi dicitur: eum, qui alteri stipulatur, nihil agere; & L. si ita stipulatus §. Chrysofonus, Verf. nullam, ff. de Verb. obligat. dicitur: nullam prorsus oriri obligationem. Et L. certi conditio §. quoniam. verf. nulla; & verf. inutiliter. ff. si cert. petat. talis stipulatio dicitur nulla, & inutilis, & verf. idem quæri. & verf. numerari, sub conditione impossibili stipulari, & alii stipulari, equiparantur; in priori autem casu stipulatio est prorsus nulla, nec obligans naturaliter L. impossibilis ff. de Verb. obligat. ergo & in posteriori.

Ex hoc colliges: si quis, jure non valens stipulari pro altero, tecum stipuletur pro ineundo matrimonio cum Caja, ex tali stipulatione nullam oriri obligationem, etiam naturalem implendi; id quod deducitur ex dictis; nam tali stipulationi jus Civile resistit in reipubl. commodum, & ad lites regulandas, irritam decernit. Et hoc procedit, licet verba stipulationis dirigantur ad præsentem; adhuc enim promittens ante absentis acceptationem, resilire potest. Sic enim promittens, nec præsentem obligatur (quia stipulatio relatè ad illum est nulla) nec absentem, quia ista nondum acceptavit; alterius autem acceptatio pro illo reprobatur, reprobatione stipulationem annullante in potestatem.

B

Dices

36. Dices 1. quando contractus principalis non valet, nec poena etiam adjecta valet. Nam *accessorium sequitur naturam principalis*. Reg. *accessorium de Reg. Jur. in 6.* sed poena valet, quæ adjecta stipulationi alteri pro altero facta, ut dicitur *L. stipulatio ista §. alteri ff. de verb. obligat.* ergo etiam contractus in dato casu. Resp. Majorè esse veram, si ratio, propter quam contractus principalis non valet, etiam militet contra poenam adjectam: non autem fecus, si ster respectu poenæ adjectæ. In casu autem dato stipulatio non valet, quando quis alteri stipulari non potest, quia sua tunc non interest, quæ ratio respectu poenæ adjectæ deficit. Nam, quoad poenam suam interest, cum ad stipulationem pertineat, & solvenda sit ab ipso. Et ideo censent alii, poenam in hoc casu non poni tamquam accessorium stipulationi; sed quasi novum contractum. Et sic utile per inutile non vitiatur.
37. Dices 2. obligatio naturalis oritur ex consensu, *L. Stichum §. naturalis ff. de solut.* hic autem est consensus promittentis, & stipulantis. Resp. Majorem esse veram, *de consensu juridico* (quod idem est;) de consensu non reprobaro per Legem, & cui Lex humana non resistit annullando. Ita Covar. *de pact. 2. §. 4. n. 6.* & hæc spectato jure civili. De jure autem canonico ex stipulatione illius, qui jure pro altero stipulari non potest, nasci obligationem, affirmat Covar. & alii: sed probabilius negat Panormit. *c. inter universos. de Elect.* ex *c. quamquam, de usuris in 6.* ubi dicitur: non posse quemquam alteri acquirere, nisi persona publica sit, ut Notarius, vel Sacerdos Parochialis.
38. Dices 3. ex pacto nudo de jure canonico naturalis oritur obligatio, *c. 1. de pact.* ibi: *in ita pacta suam obtineant firmitatem.* & *c. qualiter, eodem.* ibi: *studiosè agendum est, ut ea, quæ promittuntur, opere compleantur,* stipulatio autem alteri per alterum facta, est pactum, ut docet gloss. *V. in idem L. 1. ff. de pactis.* Resp. majorem esse veram de pacto, cui Lex non resistit. Quando autem quis, qui jure stipulari alteri non potest, pro illo stipulatur, stipulationi ejusmodi resistit Lex, quia tunc ejus non interest, ut diximus *n. 36.*

Si quæras, an, si stipulatio, de qua loquimur, firmetur juramento, sic firmetur, ut retrocedere non liceat, ante absentis acceptionem? Resp. 1. sententiam (quam tenet Barbof in *L. si quis pro eo ff. de fidejuss. n. 12.*) affirmare; secundam autem (quam judico probabiliorè, & dudum secutus sum in materia de contractibus) negare: quia juramentum, pacto adjectum, fortitur naturam primordiale, & conditionem actûs, pro quo interponitur. *L. fin. C. de non num. pec. & L. fin. ff. qui satisfacere cogatur.* Actus autem, super quo interponitur, est invalidus utroque jure, ut dictum est. Ergo. Secundo, quia promissio non revocandi promissionem, habet tacitam conditionem, *si acceptetur.* 3. quia, licet DEUS per juramentum vocetur in testem; promissio tamen fit homini sub conditione: *si acceptet;* ergo, si (antequam acceptet homo) promissor suam Sponfionem revocet, nihil agit contra juramentum; cum hoc non liget, nisi postquam promissione acceptata.

Dices: tale juramentum non est contra bonos mores, nec contra bonum commune; ergo servandum est, ut dicitur *c. si vero, de Jurejurand.* quod maximè procedit, si sit juramentum non revocandi promissionem. Resp. ant. verum esse de juramento, quod caret tacitâ conditione, quæ nondum impleta est, ut colligitur ex *c. quemadmodum, eodem;* juramentum autem, non revocandi promissionem, habet tacitam conditionem, si pactum juramento firmatum acceptetur. Notandum autem, nos loqui de juramento adjecto promissioni factæ homini; si enim juramentum fieret ipsi DEO propter ejus honorem, de promissione aliqua implenda, haberet rationem voti, & revocari non posset. 2. nos loqui de promissione respectiva, non gratuita.

ARTICULUS II.

De sponsalibus, in quantum dicunt promissionem externam.

Cum ex dictis promissio futuri matrimonii debeat esse mutua, utrinque acceptata, & includat repromissionem, seu reciprocam promissionem promittenti factam, rectè sequi videtur, eam oportere verbis,